

**МІНІСТЕРСТВО ФІНАНСІВ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ПОДАТКОВИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

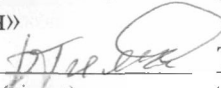
**НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ПРАВА
КАФЕДРА ФІНАНСОВОГО ТА ПОДАТКОВОГО ПРАВА**

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

**на тему: «Публічно-правові основи реалізації державної податкової
політики в Україні»**

Здобувача вищої освіти II рівня, II курсу, ПМУ-23-1 групи,
спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування»

освітньо-професійна програма «Публічне управління фінансовою діяльністю держави та органів
місцевого самоврядування»

(підпис)

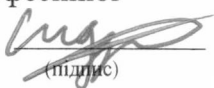
Тимошук Дмитрій Олегович
(прізвище, ім'я, по батькові)

Науковий керівник

(підпис)

Чайка Вікторія Вікторівна, д.ю.н., доцент
(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

Керівник освітньо-професійної
програми

(підпис)

Сидоренко Олексій Миколайович, к.е.н., доцент
(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

Допущено до захисту за рішенням кафедри фінансового та податкового права
протокол від «09» січня 2025 р. № 8.

Завідувач кафедри

(підпис)

Глух Марина Василівна, к.ю.н., професор
(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

Ірпінь – 2025

Реєстрація № 16 27.01.2025г. [підпис]
(дата) (підпис відповідальної особи)

Результати перевірки до захисту 07.01.2025г. [підпис]
(до захисту, на доопрацювання) (дата)

Результат захисту добре 14.02.2025г. [підпис]
(оцінка) (дата)

Голова комісії: [підпис]
(підпис)

О.Г. Михайлова
(ініціали, прізвище)

Члени комісії: [підпис]
(підпис)

М.В. Глух
(ініціали, прізвище)

[підпис]
(підпис)

О.А. Долгий
(ініціали, прізвище)

[підпис]
(підпис)

А.В. Гарбінська-Ру
(ініціали, прізвище)

БЛАНК ОЦІНЮВАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Об'єкти контролю	Діапазон оцінки в балах	Фактична кількість балів	Примітки	Дата, П.І.П.: голови комісії, членів комісії, секретаря (підписи)
ОЦІНЮВАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ КОМІСІЄЮ ПО ЗАХИСТУ				
1. Доповідь	від 0 до 10	5		1. <i>[підпис]</i>
2. Роздатковий матеріал	від 0 до 5	5		2. <i>[підпис]</i>
3. Знання теоретичного та практичного матеріалу, вміння відповідати на запитання	від 0 до 25	20		3. <i>[підпис]</i> 4. <i>[підпис]</i> 5. <i>[підпис]</i>
5. Апробація (участь в конференціях)	від 0 до 10	5		
РАЗОМ БАЛІВ	від 0 до 50	35		
ЗАГАЛЬНА КІЛЬКІСТЬ БАЛІВ	від 0 до 100	70		

ПЕРЕВЕДЕННЯ ОЦІНКИ ЗА 100-БАЛЬНОЮ ШКАЛОЮ ДО НАЦІОНАЛЬНОЇ ШКАЛИ ТА ШКАЛИ ЄКТС

Оцінка за 100- бальною шкалою	Оцінка за шкалою ЄКТС	Оцінка за національною шкалою	Дата	П.І.П.: голови, членів комісії, секретаря, (підписи)
70	C	добре	14.02.2021	1. <i>[підпис]</i> 2. <i>[підпис]</i> 3. <i>[підпис]</i> 4. <i>[підпис]</i> 5. <i>[підпис]</i>

Правила перекладення оцінок до національної шкали та шкали ЄКТС

Оцінка за 100-бальною шкалою	Оцінка за шкалою ЄКТС	Оцінка за національною шкалою
90-100	A	5 (відмінно)
80-89	B	4 (добре)
70-79	C	
60-69	B	3 (задовільно)
50-59	E	
35-49	EX	2 (незадовільно)

АНОТАЦІЯ

Публічно-правові основи реалізації державної податкової політики в Україні

Мета і завдання кваліфікаційної роботи. Мета роботи полягає в розгляді проблемних аспектів податкової системи України та визначення напрямків її вдосконалення з урахуванням досвіду розвинених зарубіжних країн.

Відповідно до сформованої мети слід виконати наступні *завдання*:

- з'ясувати поняття, зміст та принципи державної податкової політики в Україні.
- розкрити методологію дослідження публічно-правових основ реалізації державної податкової політики в Україні;
- проаналізувати ефективність податкової системи України;
- оцінити податкову політику у системі державного регулювання економічного розвитку;
- дослідити досвід впровадження податкових реформ у зарубіжних країнах;
- провести аналіз сучасного стану конвергенції податкової системи України з податковою системою Європейського Союзу.

Об'єктом дослідження є процес функціонування податкової системи України.

Предметом дослідження є публічно-правові основи реалізації державної податкової політики в Україні, зокрема аналіз правових норм і принципів, що регулюють оподаткування, а також функціонування податкової системи в рамках чинного законодавства.

Методи дослідження, які використовуються в процесі дослідження та обробки матеріалів: аналіз і синтез, метод порівняння, економіко-статистичний, логічний та системний аналіз, метод експертних оцінок.

Структура кваліфікаційної роботи зумовлена метою і завданнями дослідження. Кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел. Загальний обсяг роботи – 56 сторінок, список використаних джерел – 40 найменувань).

Ключові слова : Податкове право України, державна податкова політика, право, податки, податкова система, оподаткування.

Рік виконання кваліфікаційної роботи 2024 р.

Рік захисту роботи 2025 р.

ANNOTATION

Public-legal foundations of the implementation of state tax policy in Ukraine

Goal and objectives of the qualification work. The purpose of the work is to consider the problematic aspects of the tax system of Ukraine and determine the directions of its improvement, taking into account the experience of developed foreign countries.

In accordance with the formed goal, the following tasks should be performed:

- to clarify the concept, content and principles of state tax policy in Ukraine.
- to reveal the methodology for studying the public-legal foundations of the implementation of state tax policy in Ukraine;
- to analyze the effectiveness of the tax system of Ukraine;
- to evaluate tax policy in the system of state regulation of economic development;
- to investigate the experience of implementing tax reforms in foreign countries;
- to analyze the current state of convergence of the tax system of Ukraine with the tax system of the European Union.

The object of the study is the process of functioning of the tax system of Ukraine.

The subject of the study is the public-legal foundations of the implementation of state tax policy in Ukraine, in particular, the analysis of legal norms and principles governing taxation, as well as the functioning of the tax system within the framework of current legislation.

Research methods used in the process of research and processing materials: analysis and synthesis, comparison method, economic-statistical, logical and system analysis, method of expert assessments.

The structure of the qualification work is determined by the purpose and objectives of the study. The qualification work consists of an introduction, three sections, conclusions, a list of sources used. The total volume of the work is 56 pages, the list of sources used is 40 items).

Keywords: Tax law of Ukraine, state tax policy, law, taxes, tax system, taxation.

Year of completion of the thesis 2024.

Year of defense of the work 2025.

ЗМІСТ

ВСТУП -----	10
РОЗДІЛ 1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ ПОДАТКОВОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ -----	13
1.1. Поняття, зміст та принципи державної податкової політики в Україні-----	13
1.2. Методологія дослідження публічно-правових основ реалізації державної податкової політики в Україні-----	18
РОЗДІЛ 2. ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ ПУБЛІЧНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ДЕРЖАВНОЇ ПОДАТКОВОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ ---	24
2.1. Аналіз ефективності податкової системи України-----	24
2.2. Податкова політика у системі державного регулювання економічного розвитку-----	29
РОЗДІЛ 3. ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ТА УДОСКОНАЛЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ ПОДАТКОВОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ -----	39
3.1. Досвід впроваджених податкових реформ у зарубіжних країнах.-----	39
3.2. Податкова система України: сучасний стан конвергенції з податковою системою Європейського Союзу -----	42
ВИСНОВОК -----	46
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ -----	48

ВСТУП

Актуальність кваліфікаційної роботи полягає в можливості не лише дослідити етапи розвитку системи оподаткування, але й виявити основні недоліки чинної системи та розробити рекомендації для їх усунення. Податкова система є однією з ключових складових економіки будь-якої держави.

Держава не може функціонувати виключно за рахунок добровільних внесків чи благодійних пожертвувань; вона повинна мати стабільне джерело доходів, основним з яких є податки. Податки стають дедалі важливішим інструментом у регулюванні соціально-економічних процесів, а також засобом, за допомогою якого держава здійснює вплив на виробництво та споживання в суспільстві. Вони не лише є основним джерелом фінансування державних видатків, але й виступають механізмом для підтримки економічної стабільності.

З розвитком ринкової економіки України та процесів євроінтеграції, виникла потреба щодо розгляду особливостей функціонування існуючої податкової системи України, бо основним джерелом доходів держави є податки, які формують податкову систему країни. На сьогодні було проведено багато податкових реформ, але все одно податкова система неефективна, вона зумовлена недосконалістю законодавства України та неефективним механізмом справляння податків.

Мета роботи - розв'язання наукового завдання, щодо проблемних аспектів податкової системи України та визначення напрямків її вдосконалення з урахуванням досвіду розвинених зарубіжних країн.

Завдання дослідження:

Для досягнення поставленої мети необхідно виконати наступні завдання:

1. З'ясувати поняття, зміст та принципи державної податкової політики в Україні;
2. розкрити методологію дослідження публічно-правових основ реалізації державної податкової політики в Україні;

3. проаналізувати ефективність податкової системи України;
4. оцінити податкову політику у системі державного регулювання економічного розвитку;
5. дослідити досвід впровадження податкових реформ у зарубіжних країнах;
6. провести аналіз сучасного стану конвергенції податкової системи України з податковою системою Європейського Союзу.

Об'єкт дослідження – суспільні відносини, що виникають у сфері публічно-правового регулювання формування та реалізації державної податкової політики в Україні.

Предметом дослідження кваліфікаційної роботи є публічно-правові основи реалізації державної податкової політики в Україні, зокрема аналіз правових норм і принципів, що регулюють оподаткування, а також функціонування податкової системи в рамках чинного законодавства. У роботі буде розглянуто механізм взаємодії органів державної влади, платників податків та інших суб'єктів в контексті податкового адміністрування, а також визначення ключових аспектів податкової політики, які впливають на економічне середовище та розвиток країни.

Методи дослідження, які використовуються в процесі дослідження та обробки матеріалів: аналіз і синтез, метод порівняння, економіко-статистичний, логічний та системний аналіз, метод експертних оцінок.

Для вирішення поставлених завдань та досягнення мети дослідження будуть використані наступні методи:

1. Документальний аналіз: вивчення національного та міжнародного законодавства, судової практики, звітів та досліджень.
2. Порівняльний аналіз: порівняння підходів до розвитку податкової системи різних країн.
3. Аналіз статистичних даних: вивчення статистики з питань розвитку податкової системи України.

4. Літературний аналіз: вивчення наукових праць, статей, книг та інших джерел, які стосуються вивчення податкової системи України та інших зарубіжних країн.

Ці методи дослідження допоможуть систематизувати і аналізувати інформацію, необхідну для вивчення даної теми та досягнення поставлених завдань.

Стан розробки проблеми: питанню вивчення та аналізу податкової системи присвятили увагу чимало вчених, серед них: Чайка В.В., Баранова В. Г., Бойко О. Я., Єфремов А.О., Коваленко А.В., Лепеха А.В., Томнюк Т.Л., Чинчик А.А., Валінкевич Ю.Б., Білецька Г.М., Кармаліта М.В., Куц М.О. та інші.

Кваліфікаційна робота складається з 3 розділів, які розглядають різні аспекти публічно-правової основи реалізації державної податкової політики в Україні. Саме аналіз цих аспектів дасть змогу чітко визначити недоліки та пропонувати практичні рекомендації для поліпшення ситуації в даній області.

Отже, кваліфікаційна робота націлена на дослідження досить важливого питання, пов'язаного з якісним публічно-правовим регулюванням державної податкової політики в Україні. Надіємося, що результати цього дослідження сприятимуть змінам у законодавстві та практиці, спрямованим на підвищення ефективності податкової системи України.

РОЗДІЛ 1

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ ПОДАТКОВОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ

1.1. Поняття, зміст та принципи державної податкової політики в Україні

Податкова система є фундаментальним елементом будь-якої економіки та виконує ключову функцію забезпечення фінансової стабільності держави. Податки виступають ефективним інструментом примусового залучення коштів для функціонування державних інститутів і виконання соціально-економічних завдань. Вивчення принципів побудови та механізмів функціонування податкової системи є важливим аспектом сучасної економічної науки, оскільки саме через фіскальні механізми держава реалізує свою економічну політику та впливає на фінансово-господарські процеси в суспільстві.

Як зазначає Чайка В.В.: «Щодо податкової політики це означає, що узгоджені дії повинні бути засновані на інтеграційних процесах, насамперед в економічній сфері. Це дозволить більш ефективно розв'язувати завдання модернізації економіки України та підвищення її конкурентоспроможності. Водночас не варто забувати про те, що зарубіжний досвід не можна і навіть небезпечно копіювати в Україні без урахування специфіки нашої держави.» [46].

Податкова система України базується на класичних принципах оподаткування, які є типовими для розвинених країн. Формування цієї системи в Україні пов'язують із ухваленням Закону України «Про систему оподаткування» у 1991 році, ще до проголошення незалежності. У цьому нормативному акті було визначено основні принципи функціонування податкової системи, окреслено перелік податків і зборів, а також встановлено категорії платників та об'єкти оподаткування. [42].

Згідно з Податковим кодексом України (стаття 6 п. 6.3), податкова система України ставить собою сукупність загальнодержавних та місцевих податків і зборів, що справляються тільки в порядку, установленому в Податковому кодексі [41].

Податкову систему можна розглядати в ширшому значенні як комплекс податкових відносин, що регулюються нормами фінансового права, закріпленими у відповідних законах та нормативно-правових актах. Вона функціонує за участі фінансових органів, які займаються адмініструванням податків, і реалізується через різноманітні форми оподаткування [24].

Зміст податків і зборів в Україні теж регламентовано законодавчо:

- податок є обов'язковим, безумовним платежем до відповідного бюджету, що справляється з платників податку відповідно до Податкового кодексу;
- збором (платою, внеском) є обов'язковий платіж до відповідного бюджету, що справляється з платників зборів, з умовою отримання ними спеціальної вигоди, у тому числі внаслідок вчинення на користь таких осіб державними органами, органами місцевого самоврядування, іншими уповноваженими органами та особами юридично значимих дій [41].

Часом спостерігається змішування понять «податкова система» та «система оподаткування». Однак при використанні терміну «система оподаткування» увага акцентується на таких складових, як сукупність податків і зборів, встановлених на законодавчому рівні, а також механізм їх стягнення та адміністрування.

У сфері державного управління принципи виступають нормативною основою, яка формується на основі об'єктивних закономірностей суспільного розвитку. Вони відображають соціальні потреби, цінності та специфіку управлінських процесів. Зазвичай ці принципи фіксуються у правових актах як загальні положення та правила поведінки, що відповідають цілям управлінської системи. Вони встановлюють основні вимоги до її структури, організації та функціонування.

Податкова система базується на принципах, які закріплені на законодавчому рівні. В основі побудови систем оподаткування як у світі, так і в Україні, лежать класичні принципи, сформульовані Адамом Смітом: справедливість, визначеність, зручність і економічність. Згодом ці засади були розширені завдяки ідеям А. Вагнера про фіскальну достатність, концепції економічної ефективності від Р. Мардсена та Дж. Стігліца, а також принципом політичної відповідальності, запропонованим Дж. Стігліцом. Незважаючи на трансформації та зміни у формулюванні принципів, їх фундаментальні положення залишаються базою для сучасних моделей [6].

Державна податкова служба України виступає виконавчим органом влади, відповідальним за реалізацію податкової політики та контроль за дотриманням податкового законодавства. Нині цей інститут перебуває у процесі реорганізації, що для України не є новим явищем. Раніше функції податкової служби, митниці та фінансової поліції були об'єднані в діяльності Державної фіскальної служби, яка виконувала роль центрального органу виконавчої влади. Сучасні виклики висувають на перший план необхідність підвищення ефективності функціонування податкової системи України. Оцінка цієї ефективності передбачає аналіз відповідних показників. Однак досягнення позитивних результатів неможливе без дотримання основоположних принципів, які мають стати фундаментом податкової системи [19].

З огляду на це, важливо визначити, чи принципи, закріплені в Податковому кодексі України, відповідають критеріям ефективності та наскільки вони реалізуються на практиці. Одним із ключових принципів є принцип справедливості, який в Україні забезпечується пропорційною системою оподаткування. Цей підхід отримав значну підтримку серед науковців, адже вертикальна справедливість може бути реалізована саме через пропорційне оподаткування. Однак аналіз змін у податковій системі України за останнє десятиліття, особливо щодо оподаткування доходів фізичних осіб, свідчить про зростання податкового навантаження на

громадян із низькими доходами. Така ситуація не тільки викликає сумніви щодо справедливості, але й негативно впливає на економіку через зниження попиту на товари та послуги першої необхідності. В умовах скорочення споживчого попиту знижується й бізнес-активність, що створює додаткові виклики для економічного зростання. Отже, така ситуація негативно позначилася на загальній ефективності податкової системи України. Важливо зазначити, що не повною мірою дотримуються принципи загальності оподаткування та невідворотності відповідальності за порушення податкового законодавства. На практиці далеко не всі суб'єкти, на яких покладено обов'язок сплати податків відповідно до Податкового кодексу України, виконують його [41].

Крім того, штрафні санкції часто не є достатньо дієвими, щоб запобігти податковим порушенням у майбутньому. Навіть коли такі санкції нараховані, вони не завжди сплачуються в повному обсязі. У багатьох випадках платники мають податкову заборгованість, яка роками залишається непогашеною. Ці обставини прямо впливають на реалізацію принципу фіскальної достатності, оскільки акумульовані кошти не забезпечують повного фінансування державних видатків. Відповідно, фіскальна ефективність податкової системи України залишається на низькому рівні, що потребує негайного вирішення та посилення адміністративних механізмів. Окремо варто акцентувати увагу на принципі зрозумілості та простоти, який хоча й не закріплений у Податковому кодексі України, має ключове значення для забезпечення ефективності податкової системи. Аналіз її відповідності цьому принципу показує, що реалізація залишається неповною. Часті помилки платників податків пов'язані з неоднозначним тлумаченням норм податкового законодавства. Попри передбачення принципу презумпції невинності, такі труднощі призводять до бюджетних втрат і, відповідно, порушення принципу фіскальної достатності [48].

Не менш важливим є принцип прозорості та максимальної сумлінності. Його основна ідея полягає у забезпеченні доступу громадян до інформації про податкову систему та використання податкових коштів. Завдяки цьому платники податків

отримують можливість дізнаватися, хто підлягає оподаткуванню, які суми сплачуються та як уряд розпоряджається отриманими фінансами. Така відкритість сприяє підвищенню довіри до податкової системи та забезпеченню її ефективності. Це особливо важливо для зменшення ризиків ухилення від сплати податків, що виникають через недосконалість державних механізмів, а також для розвитку податкової культури та формування усвідомлення важливості податкових зобов'язань. Хоча цей принцип не зафіксований безпосередньо в Податковому кодексі, певна його реалізація в Україні вже спостерігається. Однак, інформація, доступна для громадськості, все ще недостатня для повного розуміння того, хто ухиляється від сплати податків, які санкції застосовуються до таких осіб, хто є кінцевим отримувачем бюджетних коштів та в яких обсягах [35].

Податкова політика має бути гнучкою та здатною швидко реагувати на зміни як у соціально-економічній ситуації країни, так і в глобальному контексті. Вона повинна відповідати сучасним економічним трансформаціям, а в деяких випадках навіть передбачати та випереджати їх. Податкова політика — це не застиглий набір правил, а динамічний процес, що вимагає постійного вдосконалення і корекції. Адміністрування податків є основним інструментом реалізації цієї політики, що допомагає уникнути неконкурентних переваг для окремих економічних суб'єктів. Правове регулювання інформаційного забезпечення податкового адміністрування має відповідати принципам законності, доступності, мінімізації витрат, збереження та достовірності даних, повноти та своєчасності подачі інформації, а також гарантування захисту податкової таємниці [25].

Підсумовуючи, можна зробити висновок, що принципи мають забезпечити ефективність податкової системи в Україні, проте, вони реалізовані не в повному обсязі. Всі вони взаємопов'язані, і порушення одного з них негативно впливає на інші. Для підвищення ефективності податкової системи в Україні необхідно впровадити науково обґрунтовану прогресивну систему оподаткування доходів громадян, посилити заходи протидії несплаті податків та збільшити розміри

штрафних санкцій за порушення податкових норм. Іншими словами, ці пропозиції націлені на забезпечення дотримання принципів справедливості, загальності оподаткування, невідворотності відповідальності за несплату податків та досягнення фіскальної достатності. Отже, проблема побудови ефективної податкової системи є актуальною та потребує негайного вирішення, шляхом вивчення та аналізу існуючої законодавчої бази в Україні, так і світового досвіду у сфері оподаткування. Зазначені принципи дотримуються при оподаткуванні, але присутні деякі й недоліки. Податкові системи різних країн мають індивідуальну структуру, яка визначається становищем держави та політичними силами при владі. Тому, принципи побудови системи оподаткування повинні задовольняти фіскальні потреби держави й враховувати інтереси платників податків.

1.2. Методологія дослідження публічно-правових основ реалізації державної податкової політики в Україні

Дослідження публічно-правових засад реалізації державної податкової політики в Україні залишається актуальним завданням сучасної юридичної науки. Ефективна податкова політика відіграє важливу роль у забезпеченні фінансової стабільності держави, стимулюванні економічного зростання та підтримці соціальної справедливості. Для досягнення цих цілей необхідно використовувати комплексний науково-методологічний підхід, який поєднує загальнонаукові принципи з фаховими юридичними методами аналізу. Методологія правового дослідження являє собою комплекс різноманітних методів, технік і підходів, що застосовуються для вивчення правових явищ та процесів. Вона включає як загальнонаукові методи, такі як аналіз, синтез, індукція та дедукція, так і специфічні юридичні методи, серед яких порівняльно-правовий, формально-юридичний та історико-правовий. Використання цих методів дозволяє детально досліджувати

нормативно-правові акти, судову практику та доктринальні джерела, що стосуються державної податкової політики [45].

Загальнонаукові методи є основою для проведення будь-якого наукового дослідження. У рамках аналізу публічно-правових аспектів податкової політики корисно застосовувати такі методи:

Аналіз і синтез: ці методи дозволяють розділяти складні правові явища на окремі компоненти (аналіз) та знову об'єднувати їх в єдину систему (синтез), що забезпечує повне уявлення про об'єкт дослідження.

Індукція та дедукція: індукція допомагає робити загальні висновки на основі окремих фактів, а дедукція — використовувати загальні принципи для вирішення конкретних ситуацій.

Системний підхід: передбачає вивчення податкової політики як інтегрованої системи, що складається з взаємопов'язаних елементів, таких як нормативно-правова база, органи податкового контролю та платники податків [27].

Спеціальні методи дають можливість глибше вивчити суть правових явищ і здійснити детальний аналіз специфічних аспектів податкової політики:

Порівняльно-правовий метод: дає змогу порівняти податкові системи різних держав, виявити їхні спільні риси та відмінності, а також засвоїти успішний досвід для вдосконалення національної податкової політики.

Формально-юридичний метод: фокусується на вивченні структури і змісту нормативно-правових актів, визначенні їхньої юридичної сили та взаємозв'язків між ними.

Історико-правовий метод: дає можливість вивчити розвиток податкового законодавства, виявити основні тенденції та закономірності його еволюції, що є важливим для прогнозування майбутніх змін [27].

Соціологічні методи, такі як опитування, інтерв'ю та спостереження, дозволяють отримати реальні дані про ставлення платників податків до податкової системи, рівень їхньої податкової культури та довіру до податкових органів. Це

допомагає глибше зрозуміти ефективність реалізації податкової політики та виявити проблемні питання у взаємодії між державою та громадянами. Дослідження нормативно-правової бази є вирішальним етапом при аналізі публічно-правових основ податкової політики. Необхідно вивчити Конституцію України, Податковий кодекс та інші закони й підзаконні акти, що регулюють податкові відносини. Особливу увагу слід приділити останнім змінам у законодавстві, що сталися у 2023–2025 роках, оскільки вони можуть мати значний вплив на реалізацію податкової політики [25].

Судова практика має велике значення для тлумачення і застосування податкового законодавства. Аналіз рішень Конституційного Суду України, Верховного Суду та інших судових органів дає змогу виявити проблеми правозастосування та визначити можливі напрями вдосконалення нормативно-правової бази. Дослідження наукових праць українських та іноземних вчених з питань податкового права дозволяє глибше досягнути теоретичні засади державної податкової політики. Наукові джерела містять аналіз публічно-правових аспектів податкової системи, механізмів її реалізації та пропозиції щодо вдосконалення. Особливо важливим є врахування результатів досліджень, опублікованих у період з 2023 по 2025 роки, оскільки вони відображають найсучасніші тенденції в галузі податкового регулювання та публічного управління [43].

Доктринальні джерела, зокрема монографії, статті в юридичних журналах та дисертації, є важливою основою для наукового дослідження податкової політики. Наприклад, у праці А.О. Єфремова "Адміністративно-правові засади реалізації державної податкової політики в Україні" (2023) розглядаються як теоретичні аспекти, так і практичні підходи до організації податкової політики в Україні [28].

Компаративний (порівняльно-правовий) аналіз є потужним методом дослідження, який дозволяє порівнювати податкові системи різних країн для виявлення спільних рис, відмінностей та найкращих практик. Це особливо важливо в умовах глобалізації та інтеграції економічних систем. Наприклад, вивчення

податкових моделей країн Європейського Союзу сприяє визначенню ефективних підходів до адміністрування податків та протидії ухиленню від оподаткування.

Зокрема, використання компаративного методу дає змогу дослідити досвід Польщі, де впровадження електронних систем адміністрування податків значно підвищило ефективність податкової політики. Такий підхід може стати корисним для адаптації успішних практик до умов України. [31].

Останні зміни в податковому законодавстві України мають значний вплив на реалізацію державної податкової політики. Зокрема, у 2023–2024 роках були внесені поправки до Податкового кодексу України, спрямовані на спрощення процедур адміністрування податків, боротьбу з тіньовою економікою та покращення механізмів податкового контролю [41].

Ключовими нововведеннями стали зміни в оподаткуванні малого та середнього бізнесу, що передбачають зниження податкових ставок і введення податкових пільг для інноваційних підприємств. Ці зміни сприяють стимулюванню підприємницької активності та залученню інвестицій.

Крім того, у 2024 році запроваджено нові електронні сервіси для платників податків, що полегшує процес податкової звітності та знижує адміністративне навантаження на бізнес.

Результати дослідження мають практичну цінність для покращення правових механізмів реалізації податкової політики в Україні. Зокрема, їх можна застосувати для розробки рекомендацій щодо внесення змін до законодавства, вдосконалення адміністративних процедур, підвищення ефективності податкового контролю та зміцнення довіри між державою і платниками податків. Також дослідження можуть сприяти розробці нових методів податкового адміністрування, які враховують міжнародний досвід і відповідають сучасним викликам у сфері податкової політики [49].

Економіко-правовий аналіз є важливим інструментом для дослідження публічно-правових основ реалізації державної податкової політики. Цей підхід

дозволяє оцінити ефективність податкового законодавства з точки зору його впливу на економічні процеси та виявити можливі колізії між економічними інтересами держави та платників податків. Застосування економіко-правового аналізу сприяє розробці збалансованих податкових норм, які враховують як фіскальні потреби держави, так і стимули для економічного розвитку. Наприклад, у дисертаційній роботі А.А. Чинчика "Інституціональний механізм формування та реалізації податкової політики в умовах трансформації національної економіки" (2022) аналізується взаємозв'язок між податковою політикою та економічними процесами, що дає змогу глибше зрозуміти вплив податкового регулювання на розвиток національної економіки [49].

Податкова культура є ключовим чинником ефективної реалізації державної податкової політики. Вона відображає рівень свідомості та відповідальності платників податків, їхнє ставлення до виконання податкових зобов'язань і довіру до податкових органів. Формування високої податкової культури сприяє збільшенню добровільної сплати податків, зменшенню податкових правопорушень і зміцненню фіскальної дисципліни. У роботі І.А. Башинського "Механізми реалізації державної політики щодо формування податкової культури в Україні" (2024) досліджуються державні механізми, спрямовані на підвищення податкової культури серед громадян та підприємців [20].

Інституційні механізми є основою для формування та реалізації державної податкової політики. Вони охоплюють систему органів державної влади, нормативно-правову базу, процедури та практики, що забезпечують ефективне функціонування податкової системи. Дослідження цих механізмів дозволяє виявити як сильні, так і слабкі сторони існуючої податкової системи та розробити рекомендації щодо її вдосконалення.

Податкова безпека є ключовим елементом державної податкової політики, оскільки вона гарантує захист фіскальних інтересів держави та стабільність бюджетної системи. Методологічні підходи до оцінки податкової безпеки

включають аналіз ризиків, пов'язаних з ухиленням від сплати податків, ефективністю податкового контролю та здатністю податкової системи протистояти як зовнішнім, так і внутрішнім загрозам. У дисертації П.В. Коломійця "Правове регулювання податкової безпеки України" (2024) розглядаються методологічні основи дослідження податкової безпеки як соціально-правового явища у рамках фінансового права [33].

Прогнозування та планування є ключовими складовими частинами державної податкової політики. Ці процеси дають змогу спрогнозувати майбутні надходження до бюджету, оцінити вплив податкових змін на економіку та забезпечити збалансованість бюджетної системи. Методологічні підходи до податкового прогнозування включають аналіз макроекономічних індикаторів, моделювання податкових надходжень та оцінку ефективності податкових заходів [36].

Отже, методологія дослідження публічно-правових основ реалізації державної податкової політики в Україні базується на комплексному підході, що поєднує загальнонаукові та спеціалізовані юридичні методи. Вивчення нормативно-правової бази, судової практики, доктринальних джерел та міжнародного досвіду дає змогу сформувати загальну картину механізмів реалізації податкової політики та визначити напрямки її вдосконалення.

РОЗДІЛ 2

ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ ПУБЛІЧНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ДЕРЖАВНОЇ ПОДАТКОВОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ

2.1. Аналіз ефективності податкової системи України

Податкова система України, як і в інших країнах, відіграє ключову роль у фінансовому забезпеченні держави, зборі податків та розвитку економіки. Проте, вона також стикається з численними проблемами, які ускладнюють її функціонування та можуть негативно впливати на економічний розвиток країни. У цьому матеріалі будуть розглянуті основні проблеми податкової системи в Україні, їхні причини та можливі шляхи вирішення. Податкова система представляє собою важливий компонент системи публічних доходів країни. Законодавче визначення податкової системи України визначається положеннями Податкового кодексу України. Згідно з ним, податкова система складається зі сукупності податків та зборів, що сплачуються до бюджетів та державних цільових фондів відповідно до законів України. У вузькому розумінні поняття податкової системи тотожне системі оподаткування і включає в себе сукупність податків та інших обов'язкових платежів податкового характеру [41].

Податкова система також включає в себе процесуальні аспекти, пов'язані з установленням, зміною та скасуванням податків, контролем та застосуванням відповідальності за порушення податкового законодавства. Широке тлумачення поняття податкової системи враховує взаємозв'язану сукупність умов оподаткування, що діють в конкретний момент у конкретній державі. Важливою характеристикою податкової системи є її ефективність. Податкова система вважається ефективною, коли держава отримує достатній обсяг податкових платежів до бюджету та створює максимальні умови для досягнення цілей і задач соціально-економічного розвитку країни при мінімальних витратах на податкове адміністрування.

Податки забезпечують формування фінансової бази держави. Шляхом проведення певної податкової політики держава вирішує конкретні завдання: заохочення внутрішнього споживача, або навпаки, його обмеження, стимулювання інновацій, інвестицій, створення нових робочих місць, розвиток економічної та соціальної інфраструктури в цілому в державі чи в регіонах тощо. Неефективна податкова система породжує життя тіньового сектора економіки, що характеризується нестабільністю законодавства та наявністю суттєвих протиріч між окремими законодавчими актами. А відомо, що фінансові можливості будь-якої держави визначаються обсягом фінансових ресурсів.

Основними елементами податкової системи в широкому розумінні є система податкових платежів, принципи оподаткування, податкове законодавство, правовий механізм податку, податкові органи та їх функції, процедури встановлення, зміни та скасування податків, а також порядок податкового контролю та права й обов'язки платників податків. Ефективність податкової політики можна оцінити через здатність реалізованих інструментів досягти своїх цілей протягом визначеного періоду часу. Згідно з міжнародними стандартами, ефективність податкової політики визначають шляхом аналізу зміни доходів державного бюджету та податкових надходжень щодо ВВП, а також порівняння цих показників із аналогічними даними інших країн із подібними економічними моделями. Проте оцінка ефективності лише за одним показником є недостатньою. Для формалізації цього процесу в міжнародній практиці застосовується діагностичний тест, розроблений відомим дослідником державних фінансів В. Танзі, який включає в себе вісім індексів: концентрації, дисперсії, ерозії, запізнювання збору, конкретності, об'єктивності, ефективності збору податків та витрат, пов'язаних із податковим адмініструванням [37].

Тобто можна зазначити, що поняття податкової системи у широкому розумінні включає в себе не лише систему податків, але й інші аспекти, такі як політико-правові та економічні елементи. Податкова політика на мікрорівні (на

рівні підприємств) безпосередньо визначає ефективність діяльності бізнесу і залежить від умов ведення підприємницької діяльності, зокрема від податкової системи країни. Однак податкова система України, прагнучи до інтеграції в європейські процеси, набула рис надмірно складної, а в деяких випадках — малоефективної порівняно з іншими європейськими країнами. Такі оцінки знаходять своє підтвердження в думках економістів, європейських рейтингах і обсягах іноземних інвестицій в економіку України. Реформа податкової сфери та її гармонізація повинні бути спрямовані на розвиток податкового законодавства та наближення його до європейських стандартів, забезпечуючи розумний податковий процес і сприяючи розвитку потенціалу підприємств у різних галузях. Цей поступовий процес потребує вивчення податкових законів європейських країн та імплементації їхніх нормативів в українську систему, що наблизить Україну до рівноправного партнерства в економічному середовищі, створить сприятливі умови для іноземних інвестицій та ефективного внутрішнього інвестування. Метою держави має бути розробка і реалізація податкової політики, спрямованої на покращення бізнес-клімату. Податкова політика повинна забезпечити виконання головної фіскальної функції — наповнення бюджету для виконання державних функцій, одночасно реалізуючи регуляторну функцію податків, сприяючи посиленню їх впливу на процеси відтворення в економіці [35].

Реформування податкової політики в умовах інтеграційних процесів повинно здійснюватися поступово, з урахуванням специфіки національної економіки. Податковий кодекс України визначає перелік податків, що в значній мірі відповідає європейським стандартам, однак ця відповідність не забезпечує автоматичну ефективність податкової системи. Важливу роль відіграють численні аспекти, які формують податкову політику. До основних проблем гармонізації податкової політики належать: структура податків, рівень та варіативність ставок у різних секторах економіки, правила надання пільг окремим галузям і підприємствам, процес адміністрування податків на всіх рівнях, а також питання

низької якості нормативно-правової бази, що інколи не узгоджена з іншими законами та актами суміжних сфер. Отже, податкова політика України, як і будь-яка інша система, повинна оцінюватися через призму її ефективності. Це є основним критерієм для визначення успіху системи оподаткування та розвитку ринкових відносин в державі.

Ключовим чинником для оцінки ефективності податкової політики є її здатність відповідати сучасному стану економіки України, рівню інтеграції в міжнародні процеси, розвитку галузей, що створюють податкові надходження, а також інтенсивності інвестиційної діяльності. Основні критерії ефективності податкової політики включають: – чіткість та стабільність податкового законодавства; – узгодженість між законодавчими та нормативно-правовими актами; – оптимізація структури фіскальних органів; – обґрунтованість методів обчислення та адміністрування податків і зборів; – відповідність податкових ставок та їх кількості економічним реаліям України; – максимальна простота процедури повернення надмірно сплачених податків або податкових відшкодувань; – чітке регулювання взаємодії з платниками податків [45].

Одним із ключових чинників ефективності податкової політики є адміністрування податків. Здатність держави ефективно контролювати виконання податкових норм, ініціювати реформи податкової системи та впливати на економічні процеси значною мірою залежить від методів адміністрування податків та їх відповідності поточним економічним умовам. Якість регулювання взаємодії між державними органами та платниками податків визначає не лише рівень поповнення бюджету, а й готовність платників виконувати податкові обов'язки, а також можливості для застосування примусових заходів з боку фіскальних органів.

Проблеми податкової системи в Україні:

1. Складність законодавство та України неоднозначність характеризується законодавства. великою Податкове складністю та неоднозначністю. Часті зміни в

законодавстві та розбіжності у тлумаченні правил створюють труднощі для бізнесу та громадян у розумінні та виконанні податкових зобов'язань.

2. Високі податкові ставки та навантаження. Україна має високі податкові ставки та навантаження, що може обмежувати розвиток бізнесу та інвестиційної активності. Високі податки також стимулюють тіньову економіку та знижують економічний зріст.

3. Недостатня ефективність адміністрування. Податкова служба України стикається з проблемами у сфері адміністрування, такими як корупція, неефективність контролю та низька професійна підготовка працівників, що ускладнює збір податків та стимулює податкові ухилення.

4. Податкові ухилення та уникнення. Недостатня ефективність контролю та велика кількість податкових лазів сприяють великому обсягу податкових ухилень та уникнень, що призводить до втрат доходів бюджету [33].

Шляхи вирішення проблем:

1. Спрощення законодавства. Необхідно спростити податкове законодавство та зменшити його складність для полегшення виконання податкових зобов'язань.

2. Оптимізація податкового навантаження. На мою думку, важливо провести аналіз та оптимізацію податкового навантаження з метою стимулювання економічного зросту та інвестицій.

3. Посилення контролю та управління. Необхідно збільшити ефективність контролю та управління в податковій сфері, зокрема шляхом боротьби з корупцією та підвищення кваліфікації працівників.

4. Стимулювання добровільного виконання. Важливо створити сприятливі умови для добровільного виконання податкових зобов'язань шляхом заохочення платників податків та спрощення процедур виконання [30].

Отже, податкова система України стикається з численними проблемами, які ускладнюють її функціонування та можуть негативно впливати на економічний розвиток країни. Проте, я вважаю, що за наявності належного підходу та спільних

зусиль з влади, бізнесу та громадськості, ці проблеми можна вирішити та забезпечити стабільність та ефективність податкової системи для подальшого розвитку країни.

2.2. Податкова політика у системі державного регулювання економічного розвитку

У контексті глибоких інституційних і соціально-економічних змін важливим є пошук ефективних підходів для підвищення результативності податкового регулювання економічного розвитку. Механізми податкового регулювання є основними складовими системи державного фінансового управління, що впливають на соціальні та економічні макропроцеси на різних етапах розвитку національної економіки. Архітектура податкового регулювання має безпосередній вплив на досягнення оптимальних рівнів і динаміки соціально-економічного розвитку, зокрема у контексті галузей, територіальних громад і стабільності публічних фінансів. Процес еволюції цієї архітектури сприяє ефективній реалізації політики в цій сфері. Оновлення вітчизняної податкової системи є відповіддю на потребу розробки стратегічної концепції для розвитку макроекономічної системи країни [29].

Модель податкового регулювання повинна володіти адаптивністю та когерентністю стосовно ключових напрямків економічної політики, таких як бюджетна, монетарна, інвестиційна, галузева, цінова, конкурентна та зовнішньоекономічна політика. Використання системного підходу в реалізації фіскальної та регулюючої функцій податків, а також їх узгоджена взаємодія, є важливими умовами для стимулювання зростання громадського добробуту. Економічний розвиток держави залежить від різноманітних факторів, таких як інноваційний потенціал, технологічна структура, обсяги та тип залучених

інвестицій, активність приватного сектору, інтелектуальний капітал, існуючі адміністративні бар'єри, стан інфраструктури та особливості публічного управління. Податкова політика відіграє вирішальну роль у підтримці цього розвитку, впливаючи на всі вищезазначені аспекти. Окрема увага дослідників зосереджена на структурі оподаткування, яку вони аналізують через комбінацію ставок і баз окремих податків. Вважається, що структура податкової системи має більший вплив на економічне зростання, ніж сам рівень оподаткування, оскільки він відображає обрану соціально-економічну модель.

Занадто велике податкове навантаження може призвести до зниження рівня заощаджень і інвестицій, а також сприяти відтоку бізнес-капіталу, особливо в тих секторах економіки, де розмір заробітної плати та податкові умови визначають умови ведення бізнесу. Частка податкових надходжень у валовому внутрішньому продукті (ВВП) не є єдиним критерієм для оцінки рівня податкового навантаження або ефективності перерозподільної політики. Важливішими є індикатори податкового навантаження для окремих груп платників — юридичних та фізичних осіб. В. Танзі підкреслює, що при розробці податкової складової фіскальної політики в країнах з ринковою економікою слід звертати увагу на гранично допустимий рівень перерозподілу ВВП через систему публічних фінансів, а також на структуру надходжень до бюджету в контексті податків на доходи та прибутки, а також на споживання.

Ці показники мають значний вплив на індекс економічного розвитку в середньо- та довгостроковій перспективі. Одним з основних завдань фіскальної політики є забезпечення узгодженості податкової політики з бюджетною, оскільки це створює основу для економічного зростання. Для країн з відкритою економікою при формуванні своєї податкової системи важливо враховувати досвід фіскальних систем як розвинених, так і країн з перехідною економікою, особливо тих, що є основними конкурентами на світових ринках. В умовах глобалізації податкова система стає важливим інструментом для досягнення конкурентоспроможності.

Однак, недосконалість фіскального середовища може сприяти відтоку капіталу з країни, оскільки глобалізація дозволяє великим платникам податків ефективно знижувати свої податкові зобов'язання [24].

Механізм податкового регулювання в країнах з розвинутою економікою, як правило, має ациклічний характер, в той час як у країнах з перехідною економікою він є проциклічним. Це зумовлено специфікою бюджетної політики, зокрема, її орієнтацією на видатки, які залежать від електорального циклу. Така політика часто демонструє інерційність, особливо у питаннях соціальних витрат та обслуговування державного боргу.

Різкі зміни в структурі податкової системи можуть відбуватися лише за умови оптимізації бюджетної політики, введення обмежень щодо зростання публічних видатків, дефіциту та джерел його фінансування. Економіки, що перебувають на етапі розвитку, повинні зосередитися на поліпшенні якості роботи бюджетних інститутів і підвищенні їх координації. Сучасні податки виконують поліфункціональну роль, і в економічній теорії вони часто описуються як «подвійний дивіденд», оскільки окрім збору доходів, вони дозволяють контролювати оподатковані товари.

Податкова політика, як важливий інструмент забезпечення економічного та соціального прогресу, включає кілька ключових аспектів: стабільний розвиток публічних інституцій, проведення структурних реформ, забезпечення макроекономічної стабільності, підвищення рівня життя та якості життя громадян, захист здоров'я, довкілля, соціально вразливих груп, розвиток науки, освіти і культури, створення сприятливих умов для ведення бізнесу та забезпечення благополуччя громад. Ефективно організоване оподаткування має бути механізмом, що об'єднує суспільство і сприяє стійкому соціально-економічному розвитку. Податкова політика в найбільш загальному сенсі визначається як діяльність органів влади щодо встановлення, правового регулювання і організації збору податків і платежів для централізованих фінансових ресурсів [30].

Управління податковим механізмом дозволяє уряду впливати на економічну активність, змінюючи обсяги надходжень, бази та ставки податків, а також застосовуючи пільги для окремих секторів, регіонів чи груп населення. Такий підхід дає можливість коригувати ринкову ситуацію, оптимізувати її та реалізувати соціальну політику, спрямовану на збалансований розвиток. Податкові пільги слугують важливим інструментом для регулювання структури виробництва та розвитку продуктивних сил. Оподаткування визначає масштаби створення, розподілу та споживання суспільного продукту, впливає на темпи накопичення капіталу та оновлення виробничих потужностей. Структуру податкових надходжень варто оцінювати через призму окремих податків, таких як ПДВ, податок на прибуток, ПДФО, акциз, мито тощо. Науково-практично важливою є класифікація податків за моделлю Організації економічного співробітництва і розвитку (ОЕСР), згідно з якою вони поділяються на податки на доходи, на споживання та майнові податки. Також можна розрізняти прямі та непрямі податки за їх механізмом [25].

Одним із ключових аспектів є класифікація податків на працю (ПДФО, військовий збір, єдиний соціальний внесок), на капітал (податок на прибуток підприємств, податок на нерухоме майно, податки на фінансові операції) та на споживання. У межах цього поділу ці податки можна умовно поділити на дві основні категорії:

1. Дисторсійні — податки, які впливають на економічне зростання, обмежуючи здатність економічних агентів ухвалювати рішення про заощадження та інвестування, до яких належать ПДФО, ЄСВ, податок на прибуток підприємств та майнові податки.
2. Недисторсійні — податки, які не мають прямого впливу на рішення економічних агентів щодо параметрів їхньої господарської діяльності [34].

Основним завданням економічної політики є визначення резервів для підвищення фіскальної ефективності та пошук найкращої структури бюджетних

надходжень з урахуванням інституційних особливостей економіки. Розвинені країни, зокрема держави ЄС, здебільшого спираються на пряме оподаткування, де основну роль відіграють податки на працю. Протягом 2008–2024 років в країнах ЄС частка податків на працю в загальній структурі складає 52,3%. Це підтверджує той факт, що оптимальна структура податкової системи змінюється в залежності від етапу макроекономічного циклу і не може бути універсальною. Для країн з емерджентною економікою характерне домінування податків на споживання, де основну роль відіграє ПДВ як головне джерело бюджетних надходжень. Найвищі показники питомої ваги податків на споживання у загальній структурі спостерігаються в Болгарії (49,9%), Хорватії (49,3%) та Естонії (40,9%). За останні два десятиліття в ЄС зросли ставки ПДВ на 2,1 пункти, і середня ставка наразі складає 21,5% [29].

Впровадження таких фіскальних заходів передбачало реалізацію компенсаторної податкової політики для нейтралізації наслідків глобальної рецесії. Тривалий час потенціал оподаткування як інструмента фінансування соціоекономічних цілей не використовувався в повній мірі. Роль податків зазвичай обмежувалась лише фінансуванням публічних витрат. Сьогодні ж податкова система є важливою складовою публічних механізмів, які сприяють досягненню соціально-економічних цілей розвитку країни. Уряд, управляючи соціально-економічним розвитком, має забезпечувати як соціальну, так і економічну стабільність. Ключовим завданням є розробка ефективних методик застосування податкового регулювання для вирішення таких проблем, як бідність, соціальна нерівність, економічна відсталість, дефіцит публічних фінансів, надмірне боргове навантаження та негативні зміни клімату [45].

У країнах з розвиненими та трансформаційними економіками для ПДФО та податку на прибуток підприємств спостерігаються протилежні тенденції порівняно з податками на споживання, що відображає прагнення до зниження середніх ставок відповідно до рекомендацій міжнародних фінансових інститутів. Це сприяє

позитивному впливу податкової складової фіскальної політики на економіку. У країнах з розвиненим ринком має місце ширша база оподаткування споживання, тому для збільшення обсягів бюджетних надходжень уряди збільшують ставки. Водночас, для емерджентних економік важливішим є спочатку розширення податкової бази, а вже після цього – коригування ставок. Податки на споживання суттєво підвищують ціни для споживачів, що, в свою чергу, непрямо знижує реальний рівень заробітної плати та впливає на пропозицію робочої сили на ринку праці. Ця категорія податків є нейтральною щодо процесів заощадження та інвестування за умови стабільності ставок і податкової бази. ПДВ, як основний податок на споживання, застосовується до імпортованих товарів і компенсується експортерам, що дозволяє уникнути впливу на бізнес-активність цих економічних агентів, за умови ефективного та прозорого механізму відшкодування. Ця група податків не має негативного ефекту на макроекономічні процеси, і механізм їх адміністрування має тенденцію до уніфікації в більшості країн ОЕСР. Ключовими є зменшення виключень і пільг у ПДВ, а також підтримка переходу до повністю електронного декларування та автоматичного відшкодування. Водночас важливим є спрощення податкової звітності, зниження часових витрат платників податків на її заповнення, зокрема щодо бюджетного відшкодування. Податки на працю та капітал безпосередньо впливають на фактори виробництва в національних економіках та їхню глобальну циркуляцію [37].

Аналіз структури податкового навантаження дає змогу оцінити вплив фіскальних інструментів на економічне зростання та конкурентоспроможність національної економіки, зокрема в контексті залучення інвестицій. В умовах глобалізації та посилення міжнародної мобільності факторів виробництва, важливо застосовувати специфічні індикатори ефективних (імпліцитних) податкових ставок для оцінки навантаження на працю, капітал та споживання. Наприклад, ПДФО може мати негативний ефект на макроекономічні процеси за наявності прогресивної шкали ставок та оподаткування заощаджень. Внаслідок цього, в

емерджентних економіках зазвичай застосовуються універсальні ставки цього податку, тоді як прогресивне оподаткування характерне для країн з високим рівнем ВВП на душу населення. Окрім того, оподаткування процентних доходів за депозитними вкладками має подвійний ефект для фізичних осіб і прямо впливає на їхні рішення щодо формування заощаджень у вигляді депозитів.

Податок на прибуток підприємств визначає параметри економічної активності агентів, зокрема в аспекті інвестування в основний капітал та підвищення технологічної продуктивності, що відображається на загальній економічній ситуації. У багатьох країнах податкове законодавство включає спеціальні норми, які надають податкові пільги для наукоємних та інноваційних підприємств. Одним із варіантів є оподаткування розподіленого прибутку і застосування підвищених коефіцієнтів амортизації основних засобів для підприємств, що реалізують інвестиційні проекти. Майнові податки є ключовим елементом фіскального простору розвинутих країн, де основним їх видом є податок на нерухомість, у тому числі на житлову. Зазвичай, надходження від податку на нерухомість спрямовуються до місцевих бюджетів, відіграючи важливу роль у фінансовому забезпеченні розвитку територіальних громад. Цей податок має значний фіскальний вплив, позитивно сприяючи економічному зростанню в країнах ОЕСР. Багато країн надають податкові пільги власникам житлової нерухомості, такі як вирахування відсотків за житловими кредитами та звільнення від сплати податку на приріст капіталу. Це, у свою чергу, веде до оптимізації капіталу та його перерозподілу в бік придбання нерухомості, що позитивно впливає на зростання реального ВВП. Водночас, якщо відбудеться збільшення ставок податку на нерухомість, інвестори можуть шукати більш вигідні варіанти інвестицій, що також може стимулювати економічний розвиток через перерозподіл капіталу в інші сфери. На даний момент податок на нерухомість в Україні, через недосконалість організаційних механізмів, не здатний забезпечити значні надходження до місцевих бюджетів, що знижує його ефективність як інструмент регулювання [23].

У зв'язку з цим, важливо удосконалити систему його адміністрування, зокрема змінити базу оподаткування, орієнтуючи її на вартість житла. Це вимагає глибоких інституційних змін, включаючи розробку чіткої методології оцінки вартості нерухомості та створення актуальних реєстрів майна. Процес повинен бути прозорим і консистентним. Після актуалізації бази можна буде переглянути податкові ставки, враховуючи принципи раціональності та збалансованості, а також впровадити пільги, що стимулюватимуть інвестиційні рішення. Однак в емпіричному та практичному плані складно точно оцінити вплив податкової політики на рівень і динаміку валового внутрішнього продукту.

Засоби податкової політики, орієнтовані на активізацію економічних агентів під час рецесії, повинні мати не тільки оперативний ефект, але й сприяти досягненню стратегічного економічного розвитку. Структурні елементи податкової системи переважно визначають напрямок та інтенсивність економічного зростання в довгостроковій перспективі, що включає регулювання інвестицій, рівні податкових ставок та час, необхідний для подання фінансової звітності підприємствами. Стабільність податкової системи впливає на звички та наміри економічних агентів щодо їх повсякденної діяльності. Ключовими факторами для ухвалення рішень щодо інвестицій є ефективні інституційні умови для розвитку бізнесу, забезпечення захисту прав власності, прозорість адміністрування податків і відповідність ставок різним категоріям платників [21].

Податкова складова фіскального простору України з моменту свого становлення перебуває в постійній трансформації, шукаючи баланс між урядом і платниками податків, поєднуючи елементи лібералізму та консервативного підходу західноєвропейської моделі. Це проявляється через часті зміни в кількості податків, їх ставках та порядку адміністрування, а також через спроби адаптувати міжнародний досвід без попереднього тестування ефективності таких ініціатив. Серед ключових кроків для оптимізації вітчизняної податкової системи виділяється підвищення її функціональної ефективності шляхом досягнення компромісу щодо

рівня податкового навантаження, забезпечення виконання податкових зобов'язань платниками та поступове вдосконалення адміністрування та законодавчої бази. З огляду на те, що до повномасштабної війни податкові надходження складали близько 85% загальних доходів бюджету, податкова система повинна забезпечувати стабільне формування доходів, необхідних для виконання видаткових зобов'язань [20].

Структура і рівень податкового навантаження повинні сприяти економічному розвитку, чесній конкуренції та залученню інвестицій. Податкове адміністрування має відбуватися з урахуванням принципу мінімізації втрат для економічних агентів через: – аналіз впливу податкового навантаження на національну економіку з урахуванням її структури; – уніфікацію нормативно-правового забезпечення функціонування фіскальних інститутів; – повне впровадження електронної взаємодії між податковими органами та платниками; – здійснення контролю та нагляду за виконанням податкових норм. Зниження податкових ставок не є пріоритетом на цьому етапі еволюції фіскального регулювання, оскільки надзвичайні умови, зокрема, військова ситуація та потреби у забезпеченні обороноздатності, вимагають стабільних фіскальних надходжень. Основним пріоритетом є інституційні реформи взаємодії фіскальних органів і платників податків, структурне скорочення непродуктивних бюджетних витрат, а також вдосконалення методик планування та прогнозування бюджету [40].

Ключовим аспектом є вдосконалення механізмів адміністрування податків, розвиток електронних фіскальних сервісів і переосмислення моделі публічного ризик-менеджменту в контексті оподаткування. Розробка та реалізація податкової політики передбачає всебічний підхід, який враховує фіскальні (створення достатнього обсягу публічних доходів для ефективного виконання урядових функцій, зокрема в оборонній сфері, соціальному захисті та підтримці наукоємного сектору), підприємницькі (створення умов для генерування суб'єктами господарювання достатнього нерозподіленого прибутку для забезпечення інтересів

власників і розвитку бізнесу), соціальні (формування обсягів доходів домогосподарств, необхідних для відтворення робочої сили) та зовнішньоекономічні (забезпечення податкової конкурентоспроможності країни для залучення іноземних інвестицій) аспекти.

Податкова політика є невід'ємною частиною публічного управління, яке направлене на регулювання суспільних відносин у економічній та соціальній сферах через встановлення інституційних норм, застосування управлінських методів, інструментів і досягнення оптимального соціоекономічного розвитку [43].

Отже, впровадження найкращих підходів теорії податкової політики дозволяє ефективно управляти фінансовими ресурсами, створювати робочі місця, запобігати економічному спаду і забезпечувати сталий розвиток, сприяти науковим досягненням, контролювати зміну клімату і забезпечувати екологічну стійкість. Податкова політика є комплексною категорією, що полягає у використанні нормативних механізмів для виконання соціоекономічних завдань, визначених і затверджених політично в конкретний період часу. Вона здійснюється через акумулювання фінансових ресурсів для покриття публічних витрат, створення суспільних благ і послуг, стабілізацію макроекономічної ситуації, стимулювання економічного зростання, усунення негативних наслідків ринкових відносин (через регулювання економічної діяльності платників податків), реалізацію державної соціальної політики, забезпечення справедливого розподілу доходів, формування сприятливого екологічного середовища і вплив на розвиток людського потенціалу. Важливими є ефективне використання інституційного інструментарію податкової політики та адаптивне застосування механізмів для оптимізації рівня податкового навантаження.

РОЗДІЛ 3

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ТА УДОСКОНАЛЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ ПОДАТКОВОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ

3.1. Досвід впроваджених податкових реформ у зарубіжних країнах

Стабільна система оподаткування є одним із ключових інструментів, що визначає економічний розвиток країни. Вона повинна не лише забезпечувати наповнення державного бюджету, а й стимулювати ділову активність підприємств, сприяти зростанню виробничих потужностей і покращенню рівня життя населення. Важливим аспектом макроекономічного регулювання є податкова політика, яка формується та реалізується урядом кожної держави для досягнення стратегічних економічних цілей. Податкова політика країн Європейського Союзу суттєво відрізняється та враховує регіональні пріоритети кожної держави. Євросоюз, попри активну роль у регулюванні багатьох аспектів економіки, не займається безпосередньо встановленням податкових ставок чи збором податків. Ці питання перебувають у компетенції національних урядів, які визначають обсяг податкових надходжень і напрями їх розподілу.

Проте в окремих сферах, таких як підприємництво та захист прав споживачів, ЄС встановлює єдині правила. Це робиться для:

- забезпечення вільного обігу товарів, послуг і капіталу на єдиному європейському ринку;

- створення рівних умов для конкуренції, щоб компанії з одних країн не мали необґрунтованих переваг перед конкурентами з інших;

- уникнення дискримінаційного оподаткування для споживачів, бізнесу та працівників із різних держав [18].

Єдиний ринок Євросоюзу сприяє вільному обігу товарів та послуг. Для збереження конкурентного балансу між країнами було ухвалено рішення

гармонізувати податкові правила. У деяких сферах діють спеціальні домовленості, зокрема щодо податку на додану вартість (ПДВ), оподаткування енергоресурсів та електроенергії, а також акцизів на алкогольні напої та тютюнові вироби [45].

У межах Європейського Союзу існує співпраця з координації економічної політики та регулювання корпоративних податків і податків на прибуток. Головною метою цих заходів є створення оптимальної податкової системи, яка б унеможливила ухилення від сплати податків. Однак між урядами країн-членів часто виникають розбіжності у пріоритетах. Деякі країни орієнтуються на використання податкової системи для перерозподілу доходів та забезпечення екологічної стійкості. Інші ж надають перевагу підтримці конкурентоспроможності бізнесу та підвищенню економічної ефективності. Ці відмінності у підходах відображають складність податкової політики ЄС та її вплив на економічну стабільність регіону. За останні роки в країнах ЄС було впроваджено низку податкових реформ, спрямованих на гармонізацію правил та забезпечення рівних умов для всіх економічних суб'єктів. Примітно, що рівень оподаткування в Євросоюзі залишається одним із найвищих у світі, що зумовлено значною соціальною підтримкою населення та високими витратами на соціальні програми [49].

Станом на початок 2024 року Данія мала найвищу офіційно встановлену ставку податку на доходи фізичних осіб серед європейських країн — 55,9 %. До інших держав із високими ставками належать Франція (55,4 %), Австрія (55 %) та Іспанія (54 %). Основною причиною значного податкового навантаження є масштабна соціальна політика та значні соціальні витрати, які фінансуються за рахунок податкових надходжень. Від початку XX століття європейські держави сформували складні податкові системи, що дозволяють забезпечувати фінансування соціальних програм, оборони, розвитку інфраструктури та обслуговування державного боргу. Водночас не всі країни Європи мають високі ставки оподаткування [13].

Колишні комуністичні держави Центральної та Східної Європи зазвичай мають значно нижчі ставки податку на прибуток. Наприклад, у Болгарії та Румунії максимальна ставка становить лише 10 %, у Молдові – 12 %, в Угорщині – 15 %, в Україні – 19,5 %, а в Грузії – 20 %. Однією з причин таких невисоких податків є менш розвинені соціальні системи в цих країнах, а також необхідність конкурувати з іншими європейськими державами, де середня заробітна плата значно вища. Хоча податки на доходи в цих регіонах низькі, це не означає відсутність інших фінансових зобов'язань. Роботодавці та працівники часто стикаються з додатковими відрахуваннями, такими як внески на пенсійне забезпечення та медичне страхування, які в багатьох випадках не включаються в загальний податок на прибуток, як це практикується у деяких західноєвропейських країнах [10].

Чимало європейських країн провели податкові реформи, спрямовані на підтримку домогосподарств і бізнесу в умовах високої інфляції. Урядові заходи передбачали зниження податку на додану вартість і акцизів, а також індексацію податку на прибуток відповідно до рівня інфляції. Окрему увагу приділили зменшенню податкового навантаження для малозабезпечених сімей, водночас підвищуючи ставки для громадян із високими доходами через збільшення податків на чисті активи та регулярні платежі за нерухомість. Крім того, деякі держави запровадили тимчасові податки на надприбуток, тоді як інші переглянули та зменшили екологічні збори.

Деякі країни збільшили податкові пільги для підприємств, стимулюючи інвестиції через запровадження пільг на капітальні витрати та активніше фінансування досліджень і розробок. У 2022 році Рада ЄС дала "зелене світло" загальноєвропейському податку на надприбутки, який впровадили двадцять країн, здебільшого для енергетичних компаній. З 2023 року цей податок почали застосовувати й інші держави. Водночас у деяких країнах його дія не обмежується лише енергетичним сектором. Так, Угорщина, Чехія, Литва та Іспанія поширили оподаткування надприбутків на банківські установи. Як частина податкових

реформ, значна кількість держав тимчасово знизила ставки ПДВ та акцизів на енергоносії та продукти харчування для стримування цінового зростання. Крім того, деякі країни впровадили індексацію граничних сум оподаткування, надбавок і податкових кредитів відповідно до рівня інфляції [15].

Отже, зростання глобалізації світової економіки та поглиблення міжнародних фінансових зв'язків стали важливими факторами трансформації підходів до оподаткування в багатьох країнах. Податки перетворюються на дієвий механізм стимулювання економічного розвитку шляхом ефективного перерозподілу доходів через державні бюджети. Майбутні податкові реформи повинні бути спрямовані на зниження податкового навантаження та боротьбу з ухиленням від сплати податків. Важливо, щоб податкова політика Європи залишалася простою, стабільною та прозорою, а також підтримувала економічне зростання та створення нових можливостей. Основна мета — забезпечити збільшення доходів бюджету з мінімальним впливом на економічну стабільність і конкурентоспроможність.

3.2. Податкова система України: сучасний стан конвергенції з податковою системою європейського союзу

Податкова система України в умовах майже трирічного воєнного стану зазнає значного навантаження через економічну нестабільність, зростання витрат на оборону, втрату підприємств та інфраструктури, а також тимчасову окупацію частини територій. Незважаючи на ці виклики, Україна продовжує рух у напрямку євроінтеграції, що вимагає адаптації податкової політики до європейських стандартів, створення прозорого та привабливого бізнес-середовища для інвесторів. В умовах нинішніх викликів, поряд із короткостроковими заходами для посилення фіскальної функції, держава має просувати податкову реформу відповідно до європейських норм. Важливими кроками на цьому шляху є боротьба з корупцією, скорочення бюрократичних процедур, підвищення відповідальності за ухилення від

сплати податків, цифровізація процесів і гармонізація правил оподаткування з нормами ЄС. Такі зміни мають враховувати не лише актуальні потреби, але й завдання післявоєнної відбудови економіки [37].

«Сучасна державна податкова політика, як і державна політика України в цілому, спрямована на євроінтеграцію, активне співробітництво національних органів державної влади з інституціями ЄС та ОЕСР. У зв'язку з цим основними (але не винятковими) правовими формами реалізації податкової політики в умовах європейської інтеграції України є адаптація податкового законодавства України до законодавства ЄС та імплементація стандартів ОЕСР у сфері оподаткування в національне податкове законодавство» [47].

Варто підкреслити, що виклики, пов'язані з воєнним станом та майбутньою післявоєнною відбудовою, ускладнюють пряме наближення податкової системи України до стандартів Європейського Союзу. Запровадження європейських принципів адміністрування податків та аналогічних ставок без проведення глибоких інституційних реформ може лише посилити існуючі проблеми, зокрема корупційні ризики. Тому критично важливо, щоб податкові реформи були всебічними та враховували особливості національної економіки.. Тому важливо, щоб реформи були комплексними та враховували специфіку української економіки, безперечно це стосується і проблем післявоєнного часу.

Процес узгодження податкового законодавства України з нормами Європейського Союзу є складним завданням, яке потребує не лише тісної співпраці, а й готовності переймати досвід держав-членів ЄС із розвиненими податковими системами. Однак без комплексної інституційної реформи запровадження європейських методів адміністрування податків і ставок може лише загострити наявні проблеми, зокрема підвищити корупційні ризики. Тому ключовим є системний підхід, який враховує специфіку української економіки та її реалії. Гармонізація податкової системи з вимогами ЄС — це важливий крок для

повноцінної інтеграції в європейський економічний простір, що сприятиме стабільному розвитку країни та поліпшенню добробуту її громадян. [11].

Варто також зазначити, що зовнішня податкова політика України не зводиться до співпраці з Європейським Союзом. На міжнародному рівні наша держава активно взаємодіє з Організацією економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР) у визначених правових формах, хоча формально не є членом цієї організації.

Центр податкової політики та адміністрування ОЕСР є визнаним лідером у створенні міжнародних податкових стандартів, зокрема модельної Конвенції про включення подвійного оподаткування та Керівних принципів з трансфертного ціноутворення. Він регулярно бере участь у вирішенні політично чутливих питань, які стосуються, які не є членами ОЕСР, зокрема у розробці податкової інфраструктури для електронних комерцій та ініціатив, спрямованих на боротьбу зі шкідливою податковою конкуренцією [47].

Україна вже досягла значного прогресу в гармонізації законодавства у сфері непрямого оподаткування із законодавством Європейського Союзу. Цей прогрес є свідченням зусиль, докладених під час виконання Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом. Однак необхідна подальша гармонізація з Директивою Європейського Союзу про податок на додану вартість і законодавством щодо акцизних зборів.

Процес зближення податкової системи України з європейськими стандартами стикається з низкою серйозних викликів. Однією з головних проблем є нестабільність законодавства, де постійні зміни податкових норм знижують передбачуваність для бізнесу та інвесторів, ускладнюючи довгострокове планування. Недостатній рівень цифровізації податкового адміністрування та загальна відсталість у впровадженні цифрових технологій обмежують ефективний контроль і збір податків, що є ключовою складовою європейської практики. Відсутність прозорості в роботі податкових органів та невирішеність інституційних

проблем підвищують корупційні ризики та підривають довіру до податкової системи [21].

Додатковим викликом є високий податковий тиск на бізнес, який не враховує особливості української економіки та труднощі воєнного часу. Це може призвести до посилення фінансового навантаження на підприємців і знизити конкурентоспроможність національного бізнесу на шляху інтеграції з європейським ринком.

Для успішного зближення податкової системи України зі стандартами Європейського Союзу, особливо з урахуванням викликів воєнного часу, необхідно зосередитися на кількох ключових напрямках. Перш за все, це поступова адаптація податкового законодавства, яка дозволить бізнесу безболісно перейти до нових умов і забезпечить передбачуваність для інвесторів. Важливим кроком є активне впровадження цифрових технологій та автоматизованих систем адміністрування, що сприятимуть ефективній взаємодії між державою та платниками податків, зменшать корупційні ризики та підвищать прозорість процесів [24].

Отже, зниження податкового навантаження через гнучкі режими для малого і середнього бізнесу є важливим інструментом підтримки економічної стабільності в умовах кризи. Інституційна реформа податкових органів, яка забезпечить прозорість, підзвітність та зростання довіри з боку платників податків, є необхідною передумовою для зміцнення ефективності податкової системи. Варто зазначити, що корупція залишається однією з найбільших перешкод на шляху України до євроінтеграції, тому насамперед необхідно посилити заходи з її подолання через підзвітність податкових органів і прозоре управління.

ВИСНОВОК

Публічно-правові основи реалізації державної податкової політики в Україні є основою для ефективного функціонування держави та забезпечення її стабільного розвитку. Податкова політика визначає не тільки фінансову стабільність країни, але й сприяє досягненню соціально-економічних цілей через належне регулювання економічних процесів. В умовах глобалізації та економічних викликів, таких як війна, національна економіка потребує гнучкої і адаптивної податкової системи, яка могла б забезпечити не лише доходи до бюджету, але й стимулювати економічний ріст, інвестиції, інновації та підприємницьку активність.

Для досягнення цих цілей в Україні важливим є поєднання публічно-правових механізмів реалізації податкової політики з ефективними інструментами адміністрування податків. Важливими напрямками є створення чіткої та прозорої системи податкового законодавства, вдосконалення податкової звітності, розвитку електронних технологій для зручного і швидкого взаємодії між платниками податків та фіскальними органами, а також посилення відповідальності за порушення податкового законодавства.

Ключову роль в досягненні ефективної податкової політики має також забезпечення соціальної справедливості через правильний розподіл податкових надходжень між різними верствами населення, підтримку малого та середнього бізнесу, сприяння соціальному захисту та розвитку інфраструктури.

Зокрема, важливою є адаптація податкової системи до сучасних реалій та викликів, що виникають на глобальному рівні. Це включає в себе інтеграцію в міжнародну систему, співпрацю з міжнародними фінансовими установами та дотримання міжнародних стандартів у сфері оподаткування. Водночас важливим є збалансований підхід до рівня податкового навантаження, що має сприяти економічному розвитку країни, зокрема, за допомогою стимулювання інвестицій та зростання економічної активності.

Таким чином, для успішної реалізації державної податкової політики в Україні необхідна подальша трансформація податкової системи, оптимізація її структури та механізмів адміністрування, а також забезпечення справедливості та прозорості в оподаткуванні, що стане основою для досягнення довгострокової економічної стабільності та розвитку держави.

Публічно-правові основи реалізації державної податкової політики в Україні мають значну схожість і водночас суттєві відмінності порівняно з податковими системами країн Європейського Союзу. Україна, як країна, що прагне інтеграції в європейські структури, повинна враховувати європейські стандарти у сфері оподаткування для досягнення гармонізації податкової системи та забезпечення прозорості, ефективності і стабільності в фіскальному управлінні.

Водночас Україна має зберігати свою індивідуальність, адаптуючи європейські практики до своїх специфічних умов.

Таким чином, для успішної реалізації податкової політики України в рамках європейської інтеграції необхідно поглиблювати співпрацю з ЄС у сфері податкової політики, враховувати досвід і найкращі практики, що сприятиме розвитку національної економіки, покращенню інвестиційного клімату і подальшій стабільності фінансової системи.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Auerbach, A. J., & Smetters, K. A. (Eds.). (2017). The economics of tax policy. Oxford University Press.
2. Aydin, C., & Esen, Ö. (2019). Optimal tax revenues and economic growth in transition economies: a threshold regression approach. *Global Business and Economics Review*, 21(2), 246–265.
3. Castro, Ed. F. A. O. (2019). Taiwan: Reference Of Good Practices For Latin America In Clean Industry. SocioEconomic URL: [http://doi.org/10.21272/sec.3\(2\).110-125.2019](http://doi.org/10.21272/sec.3(2).110-125.2019).
4. Characteristics of an Effective Tax System URL: <https://okpolicy.org/resources/online-budgetguide/revenues/an-overview-of-our-tax-system/characteristics-of-an-effective-tax-system/>
5. Chugunov, I., Pasichnyi, M., Kaneva, T., Nepyталиuk, A., & Koroviy, V. (2021). The influence of inflation targeting on economic growth in the OECD and developing countries. *Montenegrin Journal of Economics*, 17(2), 173–186.
6. Collosa A. Tax Systems and Tax Reforms. Some ideas on the topic. URL: <https://ciat.org/sistemastributarios-y-reformas-tributarias-algunas-ideas-del-tema-parte-1/?lang=en>
7. Fact Sheets on the European Union. URL : <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/en/sheet/81/indirect-taxation>
8. Faria-e-Castro, M. (2021). Fiscal policy during a pandemic. *Journal of Economic Dynamics and Control*, 125, 104088.
9. Garšvienė, L., Matuzevičiūtė, K., Mundrytė, A., & Ruplienė, D. (2022). The impact of the tax burden on economic growth: the case of EU countries. In The 12th international scientific conference Business and Management 2022, 12–13 May 2022 Vilnius, Lithuania (pp. 17-25). Vilnius Gediminas Technical University.

10. Hakim, D. R., & Dewi, S. R. S. (2021). Regional economic growth based on tourism, tax policy, and budget aspects. *Jurnal Ekonomi dan Bisnis*, 24(2), 211–236.
11. Ho, T. T., Tran, X. H., & Nguyen, Q. K. (2023). Tax revenue-economic growth relationship and the role of trade openness in developing countries. *Cogent Business & Management*, 10(2), 2213959.
12. Kaneva, T., Chugunov, I., Pasichnyi, M., Nikitishin, A., & Husarevych, N. (2022). Tax policy for economic recovery and sustainable development after COVID-19. *Problemy Ekorozwoju – Problems of Sustainable Development*, 2(2022), 102–109.
13. Lowest Taxes in Europe. URL : <https://rue.ee/blog/lowest-taxes-in-europe/>
14. McNabb, K. (2018). Tax structures and economic growth: New evidence from the government revenue dataset. *Journal of International development*, 30(2), 173–205.
15. OECD (2023). *Tax Policy Reforms 2023: OECD and Selected Partner Economies*, OECD Publishing, Paris. URL : <https://doi.org/10.1787/d8bc45d9-en>
16. Pasichnyi, M. (2017). Empirical study of the fiscal policy impact on economic growth. *Problems and perspectives in management*, 15(3), 316–322.
17. The Principles of a Good Tax System. URL: <https://www.affluentcpa.com/principles-good-tax-system/>
18. Zwick, E., & Mahon, J. (2017). Tax policy and heterogeneous investment behavior. *American Economic Review*, 107(1), 217–248.
19. Баранова В. Г. Податкова система: навч. посіб. Одеса, 2014. 344 с.
20. Башинський І.А. Механізми реалізації державної політики щодо формування податкової культури в Україні (2024).
21. Білецька Г.М., Кармаліта М.В., Куц М.О. та інші Гармонізація податкового законодавства: українські реалії : [монографія]. К.: Алерта, 2012. 222 с.

22. Бірченко Н.О., Руденко С.В., Ряснянська А.М. Обліково-аналітичне забезпечення фінансової безпеки аграрних підприємств. Таврійський науковий вісник. Серія: Економіка. 2022. Випуск 13. С. 191-197.
23. Блонська В.І. Податкове планування як елемент адміністрування майнових податків (2010).
24. Бойко О. Я. Теоретичні підходи та методи формування сучасної податкової системи [Електронний ресурс] / Бойко О. Я. // Теорія та практика державного управління. – 2017. – Вип. 3. - С. 101-108. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Tpdu_2017_3_16.
25. Бюджетно-податкова політика у системі регулювання економіки : монографія / за заг. ред. І. Я. Чугунова. Київ : Глобус-Пресс, 2018. 350 с.
26. Валінкевич Ю.Б. (2011) Творча робота: Податкова система України: стан, проблеми, перспективи
27. Вдовічена Л.І. Методологія податкової консультації в аспекті діяльнісної теорії правозастосування (2022).
28. Єфремов А.О. Адміністративно-правові засади реалізації державної податкової політики в Україні (2023).
29. Зельдіна О. Напрями модернізації податкової політики України [Електронний ресурс] / Зельдіна О. // Юридична Україна. – 2017. № 1-2. С. 103–110.
30. Калінеску Т.В., Пономарьова І.В., Альошкін С.В. Соціальні аспекти податкової політики.
31. Коваленко А.В. Організаційно-економічний механізм формування податкової політики промислових підприємств (2019).
32. Козловський С. В., Непиталюк А. В. Демографічна складова стратегії соціально-економічного розвитку. Економіка і організація управління. 2020. № 2(38). С. 6–19.

33. Коломієць П.В. Правове регулювання податкової безпеки України (2024).
34. Конституція України. Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. Ст. 141.
35. Лепеха А. В. Проблемні питання реалізації податкової реформи в Україні [Електронний ресурс] / Лепеха А. В. // Аспекти публічного управління. – 2016. - № 37-38. - С. 26-31. – URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/aplup_2016_37-38_6.
36. Мобілізація доходів та Горизонтальні функції та управління. URL: <https://eu4pfm.com.ua/interviews/nablyzhennia-system-opodatkovannia-shliakh-ukrainy-doharmonizatsii-z-podatkovym-zakonodavstvom-yes-ta-suchasni-administrativni-praktyky/?lang=uk>.
37. Наближення систем оподаткування: Шлях України до гармонізації з податковим законодавством ЄС та сучасні адміністративні практики. URL: <https://nv.ua/ukr/ukraine/events/garmonizaciya-podatkovogo-zakonodavstva-ukrajini-zistandartami-yes-vikliki-ta-perspektivi-50364959.html>.
38. Національна стратегія доходів України до 2030 року. URL: https://mof.gov.ua/uk/national_income_strategy-716
39. Національна стратегія доходів України: крок до ЄС чи загроза для бізнесу? URL: <https://www.epravda.com.ua/columns/2024/01/17/708805/>.
40. Податкова система: Навчальний посібник / [Волохова І. С., Дубовик О. Ю., Слатвінська М. О. та ін.]; за заг. ред. І. С. Волохової, О. Ю. Дубовик. – Харків: Видавництво «Діса плюс», 2019. – 402 с.
41. Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI зі змінами України Рада : офіц. Текст. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>
42. Про систему оподаткування: Закон України N 1251-XII від 25 червня 1991 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1251-12#Text>
43. Романенко Є. О. Принципи і функції державного управління. Науковий вісник: Державне управління. 2018. № 1 (1). С. 91–99..

44. Ткаченко А. В. Історія становлення та розвитку податкової системи України / А. В. Ткаченко // Вісник Бердянського університету менеджменту і бізнесу. - 2013. - № 2. - С. 128-133. - URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vbumb_2013_2_27.
45. Томнюк Т. Л. Податкова система: навчальний посібник. Чернівці: ЧТЕІ ДТЕУ, 2022. 324 с.
46. Чайка В. В. Правові аспекти функціонування податкової системи України на сучасному етапі / В. В. Чайка // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія : Юриспруденція. - 2015. - Вип. 14(1). - С. 58-60. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvmgu_jur_2015_14%281%29_18
47. Чайка В. В. Удосконалення правових форм реалізації податкової політики в умовах європейської інтеграції України / В. В. Чайка // Міжнародний юридичний вісник: актуальні проблеми сучасності (теорія та практика). - 2017. - Вип. 1. - С. 150-157. - URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/muvnudp_2017_1_27
48. Чайка В.В. Податкове право та конституційне право: точки дотику URL: https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/p.69-74.pdf
49. Чинчик А.А. Інституціональний механізм формування і реалізації податкової політики в умовах трансформації національної економіки (2022)
50. Юрій С. М. Податкова система України: становлення та розвиток / Юрій С. М. // Чернівецький торговельно-економічний інститут Київського національного торговельно-економічного університету. – 2014. – № 3. – С. 286-292.